

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 301/2020
17.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца Агенција за вођење спорова у поступку приватизације, чији је правни претходник Агенција за приватизацију Београд, чији су пуномоћници Велибор Ероп и Никола Јоловић, адвокати из ..., против туженог „АА“ ... .., Republika ..., са адресом заступника за пријем писмена у Републици Србији „ББ“ д.о.о. ..., чији је пуномоћник Владимир Пријовић, адвокат из ..., ради исплате уговорне казне, вредност предмета спора 4.984.539 евра, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године, у седници већа одржаној дана 17.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

1. **ОДБИЈА СЕ** ревизија туженог као неоснована изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године у ставу један и у ставу три изреке.

2. Делимично се **УСВАЈА** ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године у делу којим је одбијена жалба тужиоца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године у ставу два изреке, за износ од 500.000 евра са законском затезном каматом од 13.03.2015. године и пресуђује:

Делимично се усваја жалба тужиоца па се преиначава пресуда Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године у делу става два, тако што се обавезује тужени да тужиоцу исплати износ од 500.000 евра са законском затезном каматом од 13.03.2015. године до исплате.

3. Делимично се **ОДБИЈА** ревизија тужиоца као неоснована изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године у делу којим је потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године у делу

става два за износ од 2.292.269,50 евра са законском затезном каматом од 13.03.2015. године до исплате и у ставу три изреке.

4. ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 120.180,00 динара, а све у року од 8 дана од дана достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године у ставу један делимично је усвојен тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 2.192.269,50 евра са законском затезном каматом од 13.03.2015. године до исплате. У ставу два је одбијен тужбени захтев за исплату износа од 2.792.269,50 евра са законском затезном каматом од 13.03.2015. године до исплате и у ставу три је констатовано да свака странка сноси своје трошкове.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године, одбијене су жалбе тужиоца и туженог као неосноване и потврђена је пресуда Привредног суда у Београду П 3717/2017 од 29.08.2018. године.

Против правноснажне пресуде Привредног апелационог суда Пж 6272/2018 од 22.01.2020. године тужилац и тужени су изјавили дозвољене и благовремене ревизије због погрешне примене материјалног права, стим што је тужени изјавио и због битне повреде поступка из члана 374. став 1. ЗПП пред првостепеним судом и другостепеним судом.

Тужени је доставио одговор на ревизију којим је оспорио наводе тужиоца у целисти.

Врховни касациони суд је испитао побијану другостепену пресуду у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 и 15/14) и утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана, а ревизија туженог неоснована.

У доношењу другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Применом члана 407. ЗПП разлог за ревизију не може бити битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. учињена пред првостепеним судом. Позивање на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. а у вези члана 8. ЗПП пред другостепеним судом у суштини указује се на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање што не може бити разлог за изјављивање ревизије применом горе наведене одредбе.

Према утврђеном чињеничном стању, Агенција за приватизацију правни претходник тужиоца је у складу са својим законским овлашћењем са туженим закључила уговор о продаји 93,07% капитала Привредног друштва ... „ВВ“ а.д. ... по купропродајној цени од 105.514 евра коју је тужени као купац исплатио. Наведени уговором прописане су

неновчане обавезе на страни купца за које је везана обавеза плаћања уговорне казне због неиспуњења. Уговор о продаји друштвеног капитала од 23.01.2009. године раскинут је о чему је тужилац обавестио туженог 29.09.2014. године, након тога што је тужилац оставио туженом више рокова за испуњење конкретних обавеза. Тужилац је обавештењем од 22.07.2014. године и 29.09.2014. године затражио наплату уговорне казне, сматрајући да тужени није испунио поједине уговором преузете неновчане обавезе. По основу уговорне казне тужилац потражује: 1.износ од 1.000.000 евра због неиспуњења уговорне обавезе из члана 8.3.3 Уговора на основу члана 8.5.8 Уговора по основу недозвољеног располагања имовином субјекта приватизације преко уговором дозвољеног процента од 12%; 2.износ од 400.000 евра због неиспуњења обавезе из члана 8.4 Уговора на основу члана 8.5.14 Уговора јер тужилац није обезбедио одржавање текућег обима производње зависног друштва субјекта приватизације због смањивања постојећег капацитета; 3.износ од 3.984.539 евра због неиспуњења одредбе члана 8.1.2 Уговора на основу члана 8.5.2 Уговора сматрајући да тужени није испунио обавезу инвестиционог улагања у субјект приватизације у петој години уговора.

По ставу првостепеног суда раскидом уговора о продаји капитала тужилац не губи право на уговорну казну због неиспуњења. Првостепени суд закључује да члан 273. став 1. Закона о облигационим односима на јединствени начин регулише поступање повериоца за случај неиспуњења обавезе не узимајући у обзир разлику између уговора код којих је испуњење уговора у року битан састојак уговора и уговора код којих рок за испуњење није битан састојак, тако да поверилац може да тражи испуњење уговора или уговорну казну, ако је иста уговорена због неиспуњења, при чему је тужилац као поверилац тражио наплату уговорне казне дописом од 29.09.2014. године. Првостепени суд је утврдио да тужени није испунио обавезу инвестирања у субјект приватизације у петој години након закључења уговора у износу од 3.584.539,00 евра и да тужиоцу припада право на уговорну казну по овом основу, али не у наведеном износу, већ у износу од 1.792.690,50 евра. Полазећи од одштетне функције уговорне казне да се ради о претпостављеној штети чије су висину странке унапред предвиделе и која не мора посебно да се доказује, првостепени суд је става да је у овом делу уговорна казна несразмерно високо одређена, јер се иста не може посматрати изоловано од околности да је тужилац имао у поседу банкарску гаранцију за извршење обавезе коју му је доставио тужени и коју је реализовао дана 11.08.2014. године у износу од 1.792.269,50 евра (половина укупне инвестиционе обавезе за пету годину), па имајући у виду да су тужилац и тужени висину уговорне казне изједначили са износом инвестиционе обавезе и да је тужилац у половичном износу уговорне казне обештећен кроз реализацију банкарске гаранције, првостепени суд је усвојио тужбени захтев по овом основу у износу од 1.792.269,50 евра са припадајућом каматом.

Одлучујући о праву тужиоца на уговорну казну по основу одредбе члана 8.5.8 Уговора, првостепени суд закључује да у конкретном случају није повређена одредба члана 8.3.3 Уговора тако да по овом основу тужилац не може да потражује износ од 1.000.000 евра на име уговорне казне. По ставу првостепеног суда језичким тумачењем члана 8.3.3 Уговора могао би се извести закључак да су за досуђење уговорне казне релевантна само она располагања која самостално превазлазе 12% вредности имовине

субјекта приватизације у односу на биланс стања који је постојао на дан располагања, односно да су странке имале у виду сва располагања која је субјект учинио у току трајања једне године рачунајући у периоду од 5 година од дана испуњења уговора 16.03.2009. године за који период су уговорене посебне обавезе купца. Првостепени суд је из налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке утврдио да је располагање субјекта приватизације у периоду од 2009, 2010. и 2011. године износило 14,436% и то: за 2009. годину 3,405% у односу на вредност имовине према билансу стања на дан 31.12.2008. године; из 2010. године 4,814% у односу на вредност имовине према билансу стања 31.12.2009. године; и за 2011. годину 6,218%, као и да обрачун извршен без оптерећења по основу хипотеке која је уписана ради обезбеђења кредита Фонда за развој Републике Србије и Министарства финансија, а које хипотеке су брисане, износи 12,204%. Полазећи од чињенице да ни једно годишње располагање не превазилази проценат од 12% првостепени суд закључује да тужиоцу не припада право да тражи два пута уговорну казну од по 500.000 евра, односно да нема право да тражи уговорну казну по овом основу ни у износу од 500.000 евра, па је одбио тужбени захтев за износ од 1.000.000 евра по основу одредбе члана 8.5.8. уговора.

Првостепени суд налази да је тужбени захтев за исплату износа од 400.000 евра на име уговорне казне основан у складу са чланом 8.4.2 и 8.5.14.

Другостепени суд је прихватио изражено мишљење првостепеног суда у целости, па су одбијене жалбе тужиоца и туженог као неосноване.

Ценећи наводе туженог као ревидента, Врховни касациони суд налази да су исти неосновани у погледу погрешне примене материјалног права и то одредаба Закона о облигационим односима који регулишу уговорну казну и одредбе члана 41. Закона о приватизацији.

Врховни касациони суд прихвата закључак нижестепених судова у погледу квалификације уговорне казне због неиспуњења и могућности њеног остварења пошто је уговор о продаји капитала раскинут. Тумачењем одредаба члана 270, 273. и 275. Закона о облигационим односима проистиче да се стипулисањем уговорне казне остварује њена акцесорна функција која представља важан фактор уговорне дисциплине страна уговорница. Сврха и циљ уговора је извршење уговорних обавеза. Право на уговорну казну због неиспуњења се не може искључити због чињенице да је раскинут основни уговор чијим је обезбеђење она служила. Уговорним конституисањем права на уговорну казну повериоцу неновчаног потраживања се признаје остваривање права на накнаду штете до висине уговорне казне коју ће реализовати без икаквих посебних услова. Сходно томе тужилац раскидом уговора о продаји капитала од 23.01.2009. године није изгубио право на уговорну казну због неиспуњења која је била предвиђена на терет туженог као купца капитала. Остваривање права на уговорну казну у конкретном случају условљено је неиспуњењем оне обавезе туженог, а за које је уговорна казна стипулисана.

Одредбом члана 8.5 Уговора о продаји друштвеног капитала регулисана је уговорна казна за кршење обавеза и додатних обавеза, тако да ако купац не изврши неку

од обавеза наведену у члановима 8.1, 8.3 и 8.4, а које представљају неновчану обавезу, купац ће платити Агенцији уговорну казну у следећим износима и то за неиспуњење обавезе из члана 8.1.2 100% износа релевантне инвестиционе обавезе која није извршена. Одредбом члана 8.1.2 предвиђена је обавеза купца да у периоду од 5 година у континуитету почевши од дана испуњења из сопствених средстава изврши инвестирање у субјект приватизације у складу са инвестиционим програмом као у прилогу 3 у укупном износу инвестиционе обавезе. Инвестицијама у складу са инвестиционим програмом сматрају се само улози у новцу или стварима којима се повећава основни капитал субјекта приватизације. Одредбом члана 8.5.8 предвиђено је плаћање уговорне обавезе за сваку повреду обавезе из члана 8.3.3 у износу од 500.000 евра.

Одредбом члана 8.3.3 предвиђена је додатна обавеза купца да неће моћи без претходне сагласности Агенције и Акцијског фонда које су дате у писаној форми предузети следеће радње, продати, пренети, заложити, оптеретити или на други начин располагати имовином субјекта приватизације уколико би такво располагање прелазило 12% вредности укупне имовине субјекта према последњем билансу који постоји на дан тога посла, осим у случајевима предвиђеним чланом 8.4 овог уговора књиговодствене вредности на дан релевантне трансакције.

Одредбом члана 8.5.14 предвиђена је уговорна казна за сваку повреду обавезе из члана 8.4 у износу од 400.000 евра.

Одредбом члана 8.4 регулисано је постприватизационо реструктурирање – одржавање обима текуће производње у зависном друштву без смањења постојећих капацитета.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да тужени као купац није извршио обавезу инвестирања у субјект приватизације за пету годину до дана испуњења обавезе за износ од 3.584.530 евра. Применом одредбе члана 8.5.2 тужилац би имао право за неиспуњење наведене обавезе 100% износа релевантне инвестиционе обавезе која није извршена, односно на износ од 3.584.539,00 евра. Међутим, из утврђеног чињеничног стања произлази да је реализацијом банкарске гаранције дана 11.08.2014. године коју је доставио тужени, тужилац је наплатио износ од 1.792.269,50 евра, односно половину укупне инвестиционе обавезе за пету годину. Следи да су правилно нижестепени судови заузели становиште да по овом основу тужиоцу може да припада на име уговорне казне само износ од 1.792.269,50 евра с обзиром на уговорену одредбу да за неиспуњење обавеза из члана 8.1.2 тужиоцу припада 100% износа релевантне инвестиционе обавезе која није извршена, а у конкретном случају то је износ од 1.792.269,50 евра. Сходно томе, ревизијски наводи туженог по овом основу су неосновани, као и ревизијски наводи тужиоца да му по овом основу припада и преостали износ у одбијајућем делу од 1.792.269,50 евра.

Правилан је став нижестепених судова да тужиоцу припада уговорна казна за кршење додатне обавезе применом члана 8.5.14 и то за повреду обавезе из члана 8.4 у износу од 400.000 евра из разлога који су нижестепени судови дали, а које у потпуности

прихвата и Врховни касациони суд. Одредбом члана 8.4 регулисано је постприватизационо реструктурирање. Према утврђеном чињеничном стању тужилац је писменим путем одобрио пренос удела у зависном друштву субјекта приватизације „ВВ – ....“ д.о.о. ..., након чега је субјект приватизације са стратешким партнером закључио уговор о преносу 100% удела у назначеном зависном друштву. Уговором о преносу удела од 21.06.2011. године предвиђено је да је стичалац удела упознат са уговором о продаји капитала од 23.01.2009. године и да ће се за време трајања наведеног уговора одржати текући обим производње зависног друштва, без смањивања постојећих капацитета. Наведена одредба садржана је и у уговору о продаји капитала од 23.01.2009. године који у члану 8.4.2 предвиђа да стратешки партнер неће мењати за све време трајања овог уговора делатност зависног друштва којим се располаже, односно да ће као претежну задржати делатност тог зависног друштва и да ће настављајући да обављање делатности тог зависног друштва, одржати текући обим производње зависног друштва без смањивања постојећих капацитета. Из утврђеног чињеничног стања произлази да је овлашћени ревизор утврдио да зависно друштво субјекта приватизације није задржало текући обим производње и да у календарској 2010. години која је претходила продаји капитала у зависном друштву и која година се узима као упоредни обим производње износи 464 тоне, док у петој години од дана испуњења уговора о приватизацији остварен је физички обим од само 32 тоне. Како обавеза из члана 8.4.2 није испуњена правилно су нижестепени судови досудили тужиоцу по овом основу износ од 400.000 евра на име уговорене казне.

Основани су наводи тужиоца као ревидента да је погрешно тумачење нижестепених судова у погледу примене одредбе члана 8.5.8 а у вези члана 8.3.3 закљученог Уговора о продаји друштвеног капитала. Одредбом члана 8.3.3 Уговора предвиђена је додатна обавеза туженог као купца да без сагласности Агенције не може да је прода, заложи или оптерети или на други начин располаже имовином субјекта приватизације уколико би такво располагање прелазило 12% вредности укупне имовине субјекта према последњем билансу који постоји на дан тог посла. Погрешно је тумачење спорних одредаба уговора у контексту целокупног уговора да су странке имале у виду сва располагања која се учине у току трајања једне године рачунајући период од 5 година од дана испуњења уговора 16.03.2009. године, за који период су уговорене посебне обавезе купца. Овакав закључак нижестепених судова би био у супротности са самом сврхом и циљем закључења уговора о продаји друштвеног капитала, а самим тим и са циљем и сврхом поступка приватизације, јер свакако намера продавца друштвеног капитала није да омогући купцу да током 5 година трајања уговора оптерети преко 60% имовине друштва, како основано наводи тужилац као ревидент. Како из налаза и мишљења судског вештака утврђено да је оптерећење имовине субјекта прешло 12% од укупне имовине субјекта рачунајући од момета располагања у односу на последњи биланс стања, а у оквиру 5 година произилази да је повређена обавеза предвиђена чланом 8.3.3 Уговора. Међутим, по ставу Врховног касационог суда тужилац за повреду уговорене додатне обавезе из члана 8.3.3 Уговора може применом члана 8.5.8 да потражује на име уговорне казне само 500.000 евра јер је повреда настала за проценат преко 12% вредности укупне имовине субјекта приватизације, што има за последицу да је до наведеног процента купац могао продавати, пренети, заложити или на други начин располагати имовином субјекта приватизације према уговору.

Сходно томе, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде, применом члана 411. и 416. ЗПП. Тужиоцу су применом члана 153, 154. и 165. ЗПП досуђени трошкови ревизијског поступка за састав ревизије од стране адвоката према Адвокатској тарифи.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**